

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meşicaci
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de C.H.O.
Editura Tipografică MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

Regina Maria, Ion I.C. Brătianu și președintele Wilson la Conferința de Pace de la Paris (1919)

Prof. univ. emerit Dr. Ioan SCURTU

Conferința păcii de la Paris, care și-a început lucrările la 18 ianuarie 1919. Delegația română, condusă de Ion I.C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri a trebuit să constate că rolul decisiv îl avea „Consiliul celor patru” (Woodrow Wilson – SUA, Georges Clemenceau – Franța, Lloyd George – Marea Britanie și Vittorio Emanuele Orlando – Italia). De asemenea, statele erau împărțite în două categorii distincte: cu interese nelimitate (marile puteri) și cu interese limitate, între acestea și România.

În cadrul dezbaterilor, șeful delegației române a pledat pentru respectarea angajamentelor luate de Aliați prin Convenția politică din 4 august 1916 privind granițele României, a subliniat contribuția de sânge adusă de armata Română la victoria Antantei, a evidențiat deciziile luate de adunările de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia în conformitate cu dreptul popoarelor la autodeterminare națională. Cei „Mari” nu s-au arătat receptivi la argumentele lui Brătianu și nu agreau ideea că statele sunt egale, precum au fost egale în sacrificiile făcute pe câmpul de luptă. Președintele SUA, Woodrow Wilson, a declarat că țara sa nu recunoștea tratatele secrete încheiate după declanșarea războiului, iar președintele Conferinței, Georges Clemenceau, a afirmat că înaintea Conferinței fiecare țară semnifică atât cât reprezintă puterea sa militară.

Ca urmare, s-a creat o stare tensionată între Ion I.C. Brătianu și cei „Mari”, fapt ce putea afecta deciziile privind România. În acest context, la sugestia lui Brătianu, Ferdinand i-a propus reginei să meargă la Paris pentru a pleda cauza României.

A plecat în ziua de 1 martie 1918, cu un tren special, fiind însoțită de „un alai” de militari români și o gardă de soldați francezi sub comanda căpitanului Perrain. Datorită distrugerilor provocate de război, drumul a fost lung, dar regina se simțea bine în tren, citea și se relaxa. În dimineața zilei de 5 martie a ajuns la Paris, fiind cazată în hotelul Ritz, cel mai renumit din capitala Franței. Ion I.C. Brătianu i-a prezentat situația politică și i-a dat sfaturi: „pe cine trebuie să văd, cum trebuie să mă comport, în ce fel pot fi de folos”. Pe parcurs, șeful delegației române a avut mai multe discuții cu regina, care avea să noteze: „Zilele mele începeau cu regularitate cu o vizită din partea lui Brătianu și a lui [Victor] Antonescu, și adesea a lui [Nicolae] Mișu. Ei veneau cu punctualitate la ora nouă pentru a mă pregăti pentru ziua mea de lucru. Ascultam cu devotament la sfaturile lor înțelepte”. Evident, regina și-a pus în

valoare proprie-i personalitate, inteligența, spontaneitatea și farmecul său. Întrebată de un ziarist care era obiectivul vizitei sale, regina a răspuns: „Pentru a da României o față – are nevoie de o față, și de aceea am venit s-o dau pe a mea”. Era decisă să-și folosească frumusețea, inteligența, dar și relațiile pe care le avea „lumea bună” din Franța.

În ziua de 7 martie, fiind invitată de Georges Clemenceau, primul ministru al Franței și președintele Conferinței de pace. Clemenceau era renumit pentru vehemența și modul tranșant în care-și exprima punctele de vedere, drept care i se spunea „Tigrul”. În discuția cu regina spus direct că avea „anumite motive de nemulțumire față de România”, care a încheiat pace separată cu inamicul. Regina i-a explicat în ce context România a fost nevoită să încheie pacea separată în aprilie 1918 și insistând că imediat ce a fost posibil armata română s-a alăturat Antantei. „Tigrul” nu s-a arătat convins: ” Nu-mi spuneți povești de astea – chiar dumneavoastră ați fost pentru rezistență!” Regina a contraatacat: „Am crezut în victoria Aliaților, așa încât eram gata să mă țin cu dinții, dar dacă a fost o atitudine înțeleaptă era treaba altora s-o judece”. Maria avea să noteze: „Dacă am ajuns la bătrâna lui inimă pătimașă cu problemele țării mele nu știu, dar că am oferit o imagine frumoasă țării mele prin surâsul meu, aceasta cred că am făcut-o”. Cert este că la plecare i s-a oferit să treacă în revistă garda de onoare în sunetele imnului național francez –*Marseillaise*.

Regina a fost invitată la Palatul Elysée de președintele Raymond Poincaré la o recepție oficială dată în onoarea sa în ziua de 8 martie. Președintele a primit-o „cu multă bunăvoință; era un prieten al României”.

Regina și-a folosit frumusețea, inteligența, dar și relațiile pe care le avea „lumea bună” din Franța. Extrem de activă, Maria a participat la mai multe recepții, prilej cu care a discutat cu personalități marcante, prilej cu care a discutat cu americanul Herbert Clark Hoover – viitorul președinte al SUA, francezii Aristide Briand – fost și viitor prim-ministru, Stephen Pichon – ministrul de externe, mareșalii Henri-Philippe Pétain și Ferdinand Foch ș.a.

După o săptămână petrecută la Paris, regina s-a deplasat în Anglia, unde a fost găzduită în Palatul Buckingham. După vizita extrem de mediatizată de a Paris a trebuit să nu încalce protocolul Curții Regale. Lordul primar al Londrei a dat un prânz oficial în onoarea reginei Maria, lordul Curzon a oferit un dineu în propria-i locuință, între invitați aflându-și Wiston Churchill, care a ascultat-o „cu înțelegere deosebită”.

Regina a reușit să aranjeze o întrevedere a lui Ion I.C. Brătianu, venit de la Paris, cu regele George, care în ziua de 18 martie a oferit un prânz privat în onoarea oaspetelui său. „Brătianu și-a arătat toată buna dispoziție, dar George nu mai era fluent în franceză, așa încât am făcut destul de multă traducere ca să păstrez cursivitatea conversației”. Brătianu a vorbit despre România, participarea la război alături de Antanta, necesitatea ca cele prevăzute în Convenția politică din august 1916 să fie respectate. După această întâlnire, Brătianu părea „satisfăcut. El consideră că cea mai bună muncă a mea aici este de a fi în termeni excelenți cu familia regală”.

Vizita reginei la Londra s-a încheiat în ziua de 30 martie, regina Maria revenind la Paris. capitala Franței a dorit să discute cu președintele SUA, Woodrow Wilson, cea mai prestigioasă personalitate de la Conferința păcii. Regina aprecia: „Omenirea era în căutarea unui supraom care ar fi capabil să țină în frâu spiritele rele eliberate de cei patru ani de război îngrozitori, așa că i-a grăbit speranța și iluziile spre fața lungă a aceluia om cu înfățișare sobră de peste ocean”. Faptul că nu era european a sădit încrederea că „putea fi un arbitru imparțial, judecând toate chestiunile cu obiectivitate și fără pasiune”. Regina Maria și-a exprimat dorința de a-l vedea, dar președintele, urmărind să o refuze politicos, i-a comunicat că după ora nouă dimineața era foarte ocupat. Maria i-a răspuns că ar fi fericită să-l primească „chiar și la șapte dimineața, dacă aceasta îi convenea. Nemaivând încotro, a făcut un compromis și acompaniat de doamna Wilson a venit să mă vadă la opt și jumătate”. În acea zi de 10 aprilie 1919, regina României și președintele SUA au discutat despre „pericolul bolșevismului”, Maria relatând despre acțiunea agresivă a guvernului de la Budapesta și insistând asupra speranțelor puse de țările mici, între care și România, că vor fi apărate de SUA. Președintele a abordat subiectul său favorit – crearea Ligii Națiunilor, care urma să protejeze statele mici. Discuția a durat o jumătate de oră, regina fiind invitată de președinte la un

prânz, prilej de aprofundare a problemelor bilaterale și internaționale. A doua zi, discuția a fost „foarte animată”, președintele dezvoltând ideile sale privind rolul Societății Națiunilor. „L-am făcut să promită că-l va căuta pe Brătianu pentru a-i da șansa de a expune situația noastră în fața sa”. Într-adevăr, la 31 mai 1919, șeful delegației României a expus pe larg, în fața Consiliului Suprem punctele sale de vedere.

În toate întâlnirile și interviurile sale, regina a ținut să precizeze că „România nu cerșește”, ci își revendică drepturile. A fost ascultată cu interes și privită cu simpatie, reușind să creeze o imagine favorabilă României. Vizita s-a încheiat în ziua de 16 aprilie 1919, când regina a fost condusă la gară de președintele Franței, Raymond Poincaré, mareșalul Fosch și alte personalități. La trenul regal erau atașate câteva vagoane cu provizii pentru bolnavi și nevoiași (medicamente și alimente), obținute prin donații făcute în timpul vizitei sale

Maria era mulțumită, apreciind că a reușit să creeze „o atmosferă cât se poate de bună pentru România”. Practic, niciodată până în martie-aprilie 1919, România nu a fost mai prezentă în mas-media europeană și americană, niciodată un reprezentant al acestei țări nu a avut întâlniri cu toți marii lideri politici ai lumii. Evident, regina Maria nu a putut schimba statutul țării sale, deciziile fiind luate, în continuare, de Consiliul Suprem (Franța, SUA, Marea Britanie și Italia), dar imaginea României s-a ameliorat, „cei Mari” ascultând argumentele, expuse cu pasiune de frumoasa regină.

Șeful delegației române, Ion I.C. Brătianu, avea să mărturisească, într-un discurs rostit în Adunarea Deputaților, că la 28 iunie 1919 a trebuit să semneze Tratatul de pace cu Germania, „fără a fi avut textul scris și fără ca vreunul din noi să-l fi citit” [\[1\]](#)

Pentru a nu avea un tratament similar și în privința Tratatului de pace cu Austria, Ion I.C. Brătianu a negociat cu reprezentanții Poloniei, Greciei, Cehoslovaciei și Regatului Sârbilor, Croaților și Slovenilor adoptarea unei poziții comune, care să fie prezentată Consiliului Suprem. Ca urmare, la 29 mai, delegații acestor cinci țări au fost invitați la Ministerul de Externe al Franței, unde li s-a prezentat un rezumat al proiectului de Tratat, fără clauzele militare și cele privind reparațiile, care urmau să fie formulate ulterior. În seara zilei de 30 mai li s-a pus la dispoziție textul (incomplet) al acestui Tratat.

Liderul român a adresat în scris un memoriu președintelui Conferinței (Clemenceau), prin care protesta împotriva unor clauze care înlesneau intervenția Marilor Puteri în treburile interne ale țării sale. El se referea la obligația României de a semna o convenție specială care să garanteze drepturile minorităților naționale și dreptul Marilor Puteri de a controla aplicarea legislației privitoare la minoritățile naționale; de a semna o convenție prin care, timp de 5 ani de la încheierea păcii cu Austria, să acorde liberul tranzit pentru toate mărfurile, mijloacele de transport și supușii statelor Aliate și Asociate, fără nici un fel de vamă și în condiții cel puțin egale cu cele rezervate supușilor români; de a prelua o importantă parte din datoria de stat a fostei monarhii habsburgice, precum și alte sarcini financiare.

Ca urmare a acestor demersuri, șefii delegațiilor României, Cehoslovaciei, Poloniei, Greciei, Regatului Sârbilor, Croaților și Slovenilor au fost invitați să-și expună punctul de vedere privind Tratatul de pace cu Austria în ședința plenară din 31 mai 1919. Șeful delegației române a avut o atitudine fermă, neacceptând intervenția Marilor Puteri în treburile interne ale țării sale, polemizând cu președintele Conferinței de pace, precum și cu președintele american. Negăsind înțelegerea așteptată, Ion I.C. Brătianu a părăsit, în mod ostentativ, Conferința de pace, în ziua de 2 iulie 1919

Redăm, în continuare, extrase din stenograma respectivă [\[2\]](#):

Președintele [Georges Clemenceau]: Ordinea de zi cere comunicarea termenilor Tratatului de pace cu Austria, Puterilor Aliate și Asociate. Dlor, avem onoarea de a depune astăzi pe masa Conferinței un document mult mai complet decât cel pe care vi l-am putut prezenta alaltăieri: nu lipsesc din el decât clauzele politice în ce privește Italia, clauzele militare și clauzele de despăgubire, pentru care de altfel lucrarea este deja foarte avansată, astfel încât în 2-3 zile, cel mult, documentul va fi complet. La cererea dlui Brătianu și a unui anumit număr de șefi de guverne, discuția deschisă alaltăieri a fost amânată pentru ședința de astăzi, acești domni dorind să aibă timpul necesar pentru a citi clauzele Tratatului și a studia observațiile sau amendamentele pe care le-ar putea prezenta. Secretariatul general al Conferinței a primit un anumit număr de amendamente pe care le voi prezenta imediat Conferinței. În primul rând

vin observațiile delegației române care, probabil, se pot rezuma în formele destinate a fi cuprinse, eventual, în Tratat.

Dau cuvântul dlui Brătianu.

Dl Brătianu. Am spus aproximativ ceea ce este cuprins în propunerile și declarațiile pe care le-am făcut în scris Conferinței.

Președintele. Dacă doriți numai să le rezumați dând citire textelor pe care le propuneți să le înlocuiască pe cele care figurează în textul care v-a fost comunicat.

Dl Brătianu. Le voi rezuma pe cât va fi posibil.

Președintele. Aveți deplină libertate de discuție, nu vă ascund că mi s-a dat textul dv. abia de 3 minute.

Dl Brătianu. Noi nu am avut textul Tratatului decât ieri seară la orele 6; nu am avut nici măcar 24 ore pentru a-l examina.

Președintele. Mă mărginesc să vă explic procedura pe care o propun. Întrucât urmează să fim invitați să votăm, s-ar părea că este cu adevărat necesar ca să știe Conferința despre ce este vorba.

Dl Brătianu. În aceste condiții, voi da citire articolelor pe care propunem să le introducem în Tratat și motivele care le susțin.

Președintele. Dl Brătianu are cuvântul.

Dl Brătianu. Delegația română, primind textul parțial al proiectului de Tratat cu Austria, ieri, 30 mai, la orele 6 seara, se grăbește să facă declarațiile alăturate cuprinse în anexele A, B, C și D.

Anexa A

Delegația română consideră că încheierea păcii cu Austria nu lasă nici un dubiu cu privire la unirea Bucovinei cu România. Într-adevăr, România, devenită prin Tratatul său de alianță din 17 august 1916 putere beligerantă împotriva Austriei, a văzut revenind la ea Bucovina ca o consecință a dezmembrării imperiului austriac și în conformitate cu integralitatea teritoriului răpit Moldovei prin raptul din 1775. Prin adeziunea la actul Unirii proclamată de Bucovina, România procedează la reconstituirea acestei provincii, îi asigură securitatea și oprește la frontiera Nistrului expansiunea anarhiei care amenință o parte întregă a Europei. Cu prețul sacrificiilor militare, care nu sunt încă încheiate, România veghează asupra Bucovinei și în același timp își afirmă solidaritatea cu interesele generale ale civilizației.

Anexa B

Relativ la art. 5 din Partea a treia, Secțiunea a IV-a a proiectului de Tratat cu Austria, privind tratamentul minorităților de către România, delegația română are onoarea să facă următoarea declarație:

Primul delegat român la data de 27 mai a adresat următoarea scrisoare dlui Berthelot, președintele Comisiei însărcinate cu determinarea naturii garanțiilor care să fie asigurate pentru protejarea minorităților încorporate în noile state în formare din Europa, precum și cele ale altor state care vor primi adăugiri teritoriale:

„Dle președinte, ca răspuns la scrisoarea pe care ați binevoit să mi-o adresați la data de 23 mai, am onoarea de a vă comunica că România a asigurat egalitatea deplină a drepturilor, libertăților politice și religioase ale tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă sau religie. Ea consideră drept cetățean român orice individ născut în România care nu se bucură de o supunere străină, precum și pe toți locuitorii din teritoriile nou unite la România care au fost supuși ai statelor cărora aparțineau până acum aceste teritorii, în afară de cei care-și exprimă dorința de a opta pentru o altă supunere.

În conformitate cu aceste principii, guvernul regal, de acord cu reprezentanții Transilvaniei, Basarabiei, Bucovinei, au hotărât, deopotrivă, să asigure pe tot cuprinsul noului Regat drepturile și libertățile minorităților, printr-o largă descentralizare administrativă de natură să garanteze populațiilor alogene libera lor dezvoltare în ce privește limba, învățământul și exercitarea cultului lor.

De o manieră generală, România este gata să accepte orice dispoziție pe care statele care fac parte din Liga Națiunilor ar admite-o pe propriul lor teritoriu în această privință.

În alte condiții, România nu ar admite în nici un caz intervenția guvernelor străine în aplicarea legilor sale interne.

Prin această scrisoare, România înțelege să recunoască cele mai mari libertăți minorităților etnice sau confesionale. Inspirându-se din aceste principii, delegații săi au votat la constituirea Ligii Națiunilor, în favoarea garanțiilor propuse pentru ansamblul de state care fac parte din această Ligă, dar în afara acestor principii generale, România nu ar subscrie la stipulații care i-ar limita drepturile de stat suveran și în această ordine de idei, ea consideră că drepturile statelor sunt aceleași pentru toți.

Chiar în interesul ca fondatorii Ligii Națiunilor să poată preveni orice contradicție în problema marilor principii din care ea se inspiră, trebuie să se evite la membrii dirigenți ai acestei instituții atitudinile care n-ar fi identice față de toate statele.

În speță, o intervenție străină, care nu acordă nici o libertate în plus față de cele pe care statul român este hotărât să le garanteze tuturor cetățenilor săi, ar putea compromite opera de fraternizare pe care guvernul român o are în vedere.

Pe de o parte, anumite minorități s-ar considera scutite de orice recunoaștere față de stat, care contează în mod precis pe dezvoltarea acestui sentiment pentru a cimentea fraternitatea naționalităților; pe de altă parte, se dă naștere unui curent care tinde să creeze două categorii de cetățeni în același Regat: unii încrezători în solitudinea statului, alții dispuși să-i fie ostili și să caute protecție în afara granițelor.

Istoria dovedește că protejarea minorităților concepută de asemenea manieră a contribuit mai mult la slăbirea statelor decât la consolidarea lor. La ora actuală, Conferința Aliaților trebuie să se străduiască să așeze, pe bazele fraternității între popoare, țările a căror dezvoltare trebuie să asigure pacea în Europa centrală și meridională și chiar acești Aliați, în timpul discutării proiectului Ligii Națiunilor, au făcut să se retragă art. 21, al cărui text este următorul:

„Înaltele Părți Contractante sunt de acord să declare că nici un obstacol nu va interveni în exercitarea liberă a oricărei convingeri, religii sau opinii care în practică nu contravine ordinii publice și moravurilor și că, în respectiva lor jurisdicție, nimeni nu va fi tulburat în viața sa, libertatea sa sau urmărirea fericirii sale pe motivul adeziunii sale la o astfel de convingere, religie sau opinie“, pentru că s-a considerat că acest articol ar aduce atingeri suveranității statelor.

În interesul libertății și dreptății pentru toți, precum și în cel al dezvoltării sale interne, România este hotărâtă să asigure drepturile minorităților. Din același interes ea nu pretinde pentru sine, ca stat independent, nici un tratament excepțional, dar nu poate suporta un regim special la care alte state suverane nu sunt constrânse. Iată de ce, ea se declară gata să insereze în proiectul de Tratat, la art. 5, Partea 3, Secțiunea IV, următorul text:

„România acordă tuturor minorităților de limbă, naționalitate și de religie care trăiesc în cadrul noilor sale frontiere aceleași drepturi pe care le au și cetățenii români“.

Anexa C

În ce privește cel de-al doilea alineat al art. 5, Partea a 3-a, Secțiunea IV a proiectului de Tratat cu Austria, România declară că este dispusă să ia toate măsurile destinate să faciliteze tranzitul și să dezvolte comerțul cu celelalte națiuni.

Ea va accepta în această problemă toate dispozițiile de ordin general pe care Liga Națiunilor le va decreta și care vor fi valabile pentru toate statele care fac parte din această Ligă, precum și cea stabilită în diferite comisii speciale ale Conferinței de Pace la care au aderat delegații români.

Anexa D

Consimțind să adere la stipulațiile cuprinse în proiectul de Tratat cu Austria - sub rezerva conținută în declarațiile ce urmează - România s-a inspirat din dorința de a menține solidaritatea sa cu Aliații.

Dând însă această adeziune, ea se vede obligată să declare că nu s-ar putea deduce consimțământul său la toate principiile similare care ar putea figura în tratatele cu celelalte state inamice.

Președintele. Dv. cereți un plus de informații. Sunt absolut sigur că aveți documente de 24 de ore.

Dl. Brătianu. Tratatul nu a fost comunicat decât ieri seară la orele 6.

Președintele. Ați avut elementele Tratatului odată cu noi; vă cer iertare.

Această Adunare există. Există o Conferință, există o autoritate în Birou care trebuie să facă să prevaleze voința Adunării puterilor. Noi nu avem intenția de a vă oprima. Dv. tocmai ați prezentat un ansamblu de considerații, dintre care unele, cum sunt clauzele financiare, nu mi-au fost prezentate decât acum, așa încât nu am avut timp să le citesc. Întrucât avem intenția să rezolvăm chiar astăzi chestiunea, ca să nu-i amânăm a doua oară pe austrieci, voi trimite această parte la Comitetul de redactare care va raporta imediat. Dv. ați înțeles că argumentele care v-au fost prezentate noi le cunoaștem. Delegațiile care s-au înfățișat în fața noastră nu au făcut altceva decât să ne aducă textele pe care tocmai le-ați depus pe birou. Le vom examina din nou imediat.

Ca atare, nu poate fi vorba aici de a umili pe cineva, nici de a încălca vreo suveranitate. Acestea fiind spuse, textul va fi trimis Consiliului șefilor de guverne care, după ce se va pune de acord cu Consiliul de redactare asupra punctelor pe care tocmai le-am ridicat, va decide imediat”.

Președintele: Are cuvântul dl președinte Wilson.

Dl. Președinte Wilson (traducere). Regret foarte mult că această reuniune se termină lăsând în spiritul unora impresia permanentă ce noi am auzit aici exprimându-se ideea că Marile Puteri doresc să-și impună întru totul influența față de Puterile mai mici printr-un sentiment de autoritate și orgoliu. Doresc să atrag atenția asupra unui aspect din Regulamentul la care lucrăm împreună. Noi dorim să asigurăm pacea lumii și să facem să dispară în viitor orice element de tulburare și pericol. Una din condițiile esențiale ale acestui fapt este o împărțire echitabilă a teritoriilor potrivit afinităților și dorinței populațiilor. Acest lucru făcut, Puterile Aliate și Asociate vor garanta menținerea condițiilor pe cât posibil juste la care vom fi ajuns. Ele vor fi acelea care își vor lua angajamentul și greutatea este forțamente asupra lor pe care stă în principal responsabilitatea, întrucât ele sunt cele care au făcut, prin forța lucrurilor, efortul cel mai mare în timpul războiului și nu trebuie uitat faptul că forța este garanția finală a păcii comune. În aceste condiții, este nedrept ca adoptând tonul, nu de dictatori, ci de consilieri și de prieteni, ele să vă spună:

Nu putem să vă garantăm frontierele dacă nu credem că ele satisfac anumite principii ale drepturilor și disputelor. Același raționament se aplică și minorităților. Cu aceeași grijă a fost menționat statutul minorităților. Dacă doriți ca principalele Puteri Aliate și Asociate să garanteze însăși existența acestor state, este nedrept ca ele să aibă satisfacție în ce privește condițiile indispensabile pentru evitarea cauzelor viitoare ale războiului.

Noi cerem prietenilor noștri din Serbia și din România să creadă că noi nu dorim totuși în această seară să aducem atingere suzeranităților vechi și recunoscute, dar teritoriile care ar redobândi aceste vechi suveranități, prezentul Tratat de pace le va ajuta foarte mult. Este imposibil, de exemplu, de a trata pe de o parte Regatul Sârb, Croat și Sloven ca unit drept consecința evenimentelor aparte sub anumite raporturi. Dacă aceste state sunt temeinic constituite, grație tratatului pe care-l facem împreună, cei care vor garanta, în ultimă instanță, aplicarea lui, au dreptul să vegheze ca condițiile în care aceste state vor fi definitiv constituite să fie de natură a le asigura. Dorința noastră în această privință nu este de a interveni într-un mod care să deranjeze în vreun fel aceste state, ci de a ajuta cauza comună.

Sperăm că nu veți ezita să acceptați punctul nostru de vedere, pentru că noi nu vedem un alt mijloc de a rezolva această problemă. Cum s-ar putea prezenta în fața Congresului, poporului american guvernul Statelor Unite, pretinzând că a ajutat la asigurarea păcii mondiale, dacă el crede că reglementarea intervenită conține elemente instabile și periculoase?

Dacă omenirea se află din nou tulburată, dacă condițiile pe care le considerăm toți ca fiind fundamentale sunt readuse pe tapet, garanția care este dată vrea să însemne că Statele Unite vor să treacă de această parte a Oceanului armata și flota lor. Este surprinzător ca în aceste condiții ele să dorească să facă în așa fel încât reglementarea diferitelor probleme să le apară întru totul satisfăcătoare?

I-aș spune îndeosebi dlui Brătianu că noi nu avem nici cea mai mică dorință de a încălca suveranitatea țării sale, că noi nu vrem să facem nimic care i-ar putea displace.

România va ieși din acest război mare, puternică, cu creșteri teritoriale datorită efortului comun și vigoriei armatelor noastre.

Noi avem deci dreptul să insistăm asupra acestor condiții, care după părerea noastră vor face acest succes definitiv.

Îl rog pe prietenul meu, dl Brătianu, prietenul meu dl Kramaș, prietenul meu dl Trumbiș să creadă că dacă noi n-am menționat în articolul despre care a fost vorba adineauri este pentru că Marile Puteri nu sunt ele cele care vor să-și impună condițiile, ci pur și simplu pentru că ele doresc să asigure că pot garanta, cu toate forțele de care pot dispune, ansamblul de avantaje pe care acest Tratat vi-l dă, ca și nouă.

Este vorba de a lucra în comun și această colaborare nu se poate baza decât pe un acord. A lăsa soluționarea acestor chestiuni pe seama negocierilor ulterioare, așa după cum s-a vorbit, aceasta ar însemna că la terminarea lucrărilor acestor Conferințe, grupări separate vor decide între ele ce trebuie în realitate să facă parte din baza generală a păcii lumii. Aceasta ar părea imposibil.

Sper că vom ajunge – acesta este scopul nostru – la o cooperare cordială și voluntară pe singura bază posibilă. Această bază, este necesar să o exprimăm astfel, este de partea în care se găsește forța care va asigura menținerea păcii, este de partea forței care va da garanția supremă a acestei păci.

Nu este necesar să mă opresc la sensul pe care îl atribuim cuvântului „forță”. Statele Unite n-au avut nicidecum vreoa intenție agresivă și dv. cunoașteți motivul intervențiilor în problemele lumii vechi.

Noi urmărim un țel comun; tot ceea ce dorim este de a vă ajuta să atingeți acest țel, de comun acord cu noi; noi nu dorim decât să ne asociem cu voi și nu dorim să facem nimic care să fie contrar intereselor dv. reale.

Dl Brătianu: Înalta personalitate a președintelui Wilson dă tuturor cuvintelor și tuturor sfaturilor sale un caracter cu totul deosebit de autoritate. Îmi permit, în mod amical, în numele marilor principii pe care însuși președintele le-a proclamat, să atrag atenția asupra temerii că anumite aplicații ale principiilor, făcute cu cea mai bună intenție, să nu ducă în mod sigur la rezultate contrare scopului urmărit.

Așa după cum am spus, trebuie să rezulte din activitatea acestei Conferințe o concluzie sigură. Ea a făcut o mare operă de justiție, ea a stabilit nu numai granițele împotriva inamicului, ci și egalitatea tuturor statelor, mari și mici. Dacă principii ca cele care se intenționează să se înscrie astăzi în Tratatul cu Austria au fost inserate în statutul Societății Națiunilor, noi nu ne vom opune la aceasta. Dl președinte Wilson va binevoi să-și amintească că delegația română a votat ca aceste principii să fie stabilite odată pentru totdeauna. A acționa așa după cum se așteaptă în Tratatul actual înseamnă a stabili grade diferite de suveranitate.

În ciuda sentimentelor de prietenie și de profundă admirație pe care le am pentru poporul italian, nu pot concepe de ce, în condiții identice, țări ca România sau ca Serbia să trebuiască a fi tratate altfel decât Italia.

Pe de altă parte, după cum am avut onoarea să explic, se intenționează să se statornicească o viață fraternă între popoarele pe care situația lor geografică le obligă să se constituie în același stat. Ar fi o greșeală capitală să se determine ca aceste bune raporturi de prietenie să depindă de un terț, indiferent care.

Nu trebuie pierdut din vedere că, dacă în fruntea guvernelor Marilor Puteri actuale se găsesc oameni inspirați de cele mai nobile principii, se poate foarte bine ca evoluțiile politice să determine aceleași state să fie reprezentate de alți oameni, sau ca noi interese să apară care să facă unele guverne să devieze de la poziția lor anterioară și să le angajeze în acțiuni concepute nu în vederea acestor mari principii, ci în favoarea anumitor interese speciale.

Este sigur că Marile Puteri, prin sacrificiile lor, au asigurat victoria în mare cauză a tuturor; dar eu mi-aș permite să adaug la cuvintele pe care le-a spus președintele – și pentru care îi mulțumesc în numele tuturor statelor mici – când a afirmat că solitudinea marilor factori politici nu este dobândită și că el dorește să garanteze securitatea tuturor, așa adăuga, spun, că responsabilitatea fiecăruia dintre state, indiferent de mărimea lui, nu este mai puțin totală în ce privește independența și securitatea sa”.

(Ședința s-a ridicat la orele 15.05)

Șeful delegației române, Ion I.C. Brătianu, avea să mărturisească, într-un discurs rostit în Adunarea Deputaților, că la 28 iunie 1919 a trebuit să semneze Tratatul de pace cu Germania, „fără a fi avut textul scris și fără ca vreunul din noi să-l fi citit“.[3]

Șeful delegației române a avut o atitudine fermă, neacceptând intervenția Marilor Puteri în treburile interne ale țării sale, polemizând cu președintele Conferinței de pace, precum și cu președintele american. Negăsind înțelegerea așteptată, Ion I.C. Brătianu a părăsit, în mod ostentativ, Conferința de pace, în ziua de 2 iulie 1919.

8

Note

[1] Ioan Scurtu, *Ion I.C.Brătianu. Activitatea politică*, București, Editura Museion, p. 55

[2] Preluăm textul publicat în: *Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoașterea ei internațională. 1918. Documente interne și externe. August 1918-iunie 1919*, vol. III. Colectiv de coordonare: Ion Ardeleanu, Vasile Arimia, Mircea Mușat, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, pp. 401-413; Ioan Scurtu și Liviu Boar (coordonatori), *Minoritățile naționale din România. 1918-1925. Documente*, București, Arhivele Statului din România, 1995, pp. 145-158; Ioan Scurtu, *România și Marile Puteri (1918-1933)*, București, Editura Fundației România de Măine, 1999, pp. 53-69

[3] Ioan Scurtu, *Ion I.C.Brătianu. Activitatea politică*, București, Editura Museion, p. 55

Completăm acest studiu cu o vitrină de carte

